

Plads til hvem? Kampen om det gode byliv for mange eller for få

Det gode liv i dag er for mange et liv i storbyen. København vil gerne være "liveable": højt levestandard kombineret med bæredygtighed, komfort med nytænkning. Stigende tilflytning medfører større efterspørgsel på boliger og kampe om, hvordan byens rum skal formes. Byens fysiske og sociale rammer bliver genforhandlet og afgør samtidig, hvilken slags liv der bliver mulige at udleve og for hvem. Det bliver mere eksklusivt at bo i byen: der skal enten flere penge eller forbindelser til, for at man kan slå sig ned. Samtidig rummer et godt byliv ideer om sociale relationer og sammenhænge: deltagelse, mangfoldighed, inklusion, naboskab og fællesskaber.

Min ph.d.-afhandling undersøger samspillet mellem byudvikling, møder på tværs af forskellighed, social inklusion og eksklusion i hverdagsrelationer med Københavns Nordvestkvarter som case. På baggrund af interviews og feltarbejde udført i 2014-2017 afdækker jeg, hvem der får indflydelse og fysisk og socialt tager plads i kvarteret. Ved brug af etnografiske metoder træder jeg ind i det sociale rums pulserende liv og forfølger forskellige perspektiver og praksisser. Min tilgang indebærer et anderledes perspektiv på byen og byudvikling end ét, der fokuserer på statistiske kategorier og ideer om den ideelle by. Jeg analyserer, hvilke forskelle får betydning i hverdagsmøder og de igangværende forandringer: bl.a. etnicitet, alder, socioøkonomisk status, race, køn og kulturelle praksisser. Jeg undersøger forskellige sociale og rumlige sammenhænge: en park startet af lokale beboere, integrationsbyhaver, private og offentlige rum i kvarteret.

Min forskning belyser de modstridende interesser, værdier og hensyn, som kommer til udtryk i og former byudvikling, og deres konsekvenser for menneskers handlemuligheder og sociale relationer. Jeg afdækker, hvordan forbedringer og "gode" tiltag altid indebærer fravalg og dermed sker på bekostning af nogle beboeres muligheder for tilstedeværelse og deltagelse. Denne viden er højest relevant for politikere og praktikere, da den bidrager til at træffe beslutninger om tiltag og interventioner på et mere oplyst grundlag. Derudover er min forskning interessant for alle, der bor i byen og tænker over, hvordan de indgår i relationer med andre.

Byudvikling beskuet igennem Nordvestkvarteret i København

Nordvestkvarteret gennemgår markante forandringer i disse år. Byggegrunde, som har modnet i årevis og midlertidigt været brugt til sociale og kulturelle formål (grønne rum, aktivisme, skaterpark, spontane grillfester...), er nu næsten alle ved at blive til nye, oftest relativt dyre lejligheder. En bar med mikrobrygget øl åbner i stedet for en traditionsrig bodega. Gallerier rykker til Nordvest fra centrum og Islands Brygge, og nu kan man få både gourmetpizzaer, mikroristet kaffe, naturvin og økologiske cocktails. Områdefornyelser søsætter forbedringer. Mens disse ændringer er med til at løfte området,

medfører de også, at Nordvest bliver dyrere at bo og færdes i, en udvikling som er sket i andre bydele i København. Derfor er forhandlinger om byrummet i Nordvest interessante at tænke igennem, når man gerne vil forstå, hvor København som by er på vej hen.

Nordvest bliver ofte omtalt som et mangfoldigt kvarter. Der er et spændingsforhold mellem, på den ene side, stigmatiserende omtale af belastede boligområder, sociale problemer som kriminalitet, bandekrig, skyderier, utryghed, alkoholisme og stofmisbrug, (for) mange beboere med anden etnisk baggrund; og på den anden side, en ide om Nordvest som autentisk, levende, råt og mere "virkeligt" i modsætning til andre bydele, som opleves som mere homogene, pæne og standardiserede.

God eller dårlig mangfoldighed

Mens beboere ofte fremhæver positive møder på tværs af sociale, kulturelle og andre forskelle, kan disse møder også blive "for meget mangfoldighed". En kvinde fortalte, hvordan hun havde gjort en dyd ud af at hilse på øldrikkere på bænken, når hun gik forbi med sine børn. Men en dag havde en mand mistet bevidstheden, og hans kammerat vidste ikke, om det skyldtes sygdom eller for mange øl. Hun blev nødt til at tilkalde og vente på en ambulance, og hendes børn begyndte at græde. Bagefter undgik hun at gå forbi bænken.

I efteråret 2016 åbnede Verdenshjørnet ved Nørrebro Station: et nyt madmarked marked med vietnamesiske baguetter, glutenfri thairetter og økologiske cocktails. To af Københavns borgmestre holdt taler til åbningsfesten. Overborgmester Frank Jensen (S) talte om, hvordan madmarkedet var med til at løfte kvarteret og styrke fællesskabet, gøre det mere trygt og attraktivt. Teknik- og miljøborgmester Morten Kabell (EL) fremhævede, at madmarkedet desuden får "et godt lokalt særpræg med fokus på mad fra nogle af de mange meget forskellige kulturer, der trives side om side på Nørrebro og i Nordvest". Hjemmesiden "Alt om København" rangerede Verdenshjørnet som nummer tre på en top 10-liste over steder, som gjorde København endnu federe i 2016, kun overgået af bilfri søndage og den nye cykelbro til Papirøen.

Citater fra borgmestrenes taler, oversat til engelsk, blev trykt på et skilt ved siden af indgangen til Verdenshjørnet. Dette var den første officielle skilt på engelsk i Nordvest. Var kvarteret ved at blive en turistdestination? Teksten erklærede, at madmarkedet var blevet åbnet i "previously unused space", et sted som tidligere ikke blev brugt til noget.

Dette var dog ikke sandt. Skodagrunden, hvor Verdenshjørnet åbnede, havde før været et af to steder, man lovligt kunne male grafitti i København. I hverdagene sad folk på bænke og drak øl; i weekenderne var der loppemarked fra tidligt om morgenen. Det var et billigt og rodet loppemarked, som læserbreve i lokalavisen og MetroXpress havde kaldt østeuropæisk og utryghedsskabende. Denne lokale

mangfoldighed blev fortrængt med påskriften "previously unused space". Tværtimod blev gourmet-wok og økologiske cocktails fremstillet som favnende kvarterets mangfoldighed.

Dette eksempel afspejler centrale tendenser i byudvikling. København vil gerne fremstå som en mangfoldig, tolerant, inkluderende storby, både indadtil, nationalt og internationalt. Men den gode mangfoldighed er den, som kan tiltrække nye beboere, turister og investeringer til byen, og ikke nødvendigvis kendetegnende dem som i forvejen bruger byens rum. Det er problematisk, når beslutninger om, hvem byens rum skal være til, realiseres gennem en usynliggørelse af, hvem der bliver ekskluderet.

Mangfoldighedsturisten

Da jeg gik i gang med feltarbejde og interviews, ville jeg udfordre ideer om, hvad og hvem der gjorde Nordvest til et mangfoldigt kvarter. I stedet for på forhånd at afgrænse og studere socioøkonomiske, etniske, racemæssige, kulturelle eller andre minoriteter, ville jeg afdække, hvordan hvide beboere med dansk middelklassebaggrund relaterede sig til andre, som de opfattede som forskellige fra dem selv. Denne gruppe bliver ofte til en usynlig norm i forskningen som beskæftiger sig med mangfoldigt byliv. Jeg ville kritisk undersøge normen og ikke det/dem, som ofte på forhånd bliver forstået som de(t) afvigende.

Selv om de havde boet i Nordvest i flere år, oplevede de hvide, danske middelklasse beboere som jeg interviewede, at de indtog en rolle som privilegerede observatører. Et par af dem kaldte sig selv turister. Kvarteret var deres hjem, men samtidig var det en facade, et eksotisk landskab, som man kunne betragte og forbruge. På baggrund af disse interviews udviklede jeg den analytiske figur mangfoldighedsturisten. Mangfoldighedsturisten optrådte i modsætning til steder og mennesker i kvarteret, som den opfattede som lokale og mangfoldige. Mangfoldigheden blev forbundet med minoritetsetnisk baggrund (i praksis racialiseret som ikke-hvid), lavt socioøkonomisk status, udsathed og excentricitet.

De mennesker, jeg interviewede, forbrugte mangfoldigheden på mange forskellige måder. Den var eksotisk og stimulerende: farver, lugte og lyde i gadebilledet og hos grønthandleren, råb på ukendte sprog, krydderier og oliven i alle størrelser. Mangfoldighed var kattedamen og det lesbiske punkerpar som frekventerede Ungdomshuset. Mangfoldighed var rystende i møder med mennesker, som havde det værre end en selv: hjemløse, misbrugere, krisecentrets beboere. Men disse møder havde også et pædagogisk potentiale. De beboere, jeg talte med, fortalte, at de (og deres børn) blev bedre, mere bevidste og oplyste mennesker af at være tættere på "virkeligheden", møde sociale problemer og blive mindet om deres privilegier. Til sidst udgjorde Nordvest "en pause fra København". At bo i

Nordvest gav en mulighed for en helle fra hele tiden at skulle promovere sig selv, at klæde ens børn i det rigtige tøj, at "møde ens kloner på gaden", som en kvinde udtrykte det.

Samtidig var dem, som var flyttet til relativt for nyligt, bevidste om, at deres tilstedeværelse i og fascination af Nordvest var med til at forandre bydelen. Som en mand sagde: "Nogle gange tænker jeg over, om jeg selv er med til at ødelægge det, jeg allermost elsker ved kvarteret".

Mangfoldighedsturisten som en analytisk figur viser, hvordan hvide, middelklassedanskere møder steder og mennesker, som de ser som værende mindre privilegerede end dem selv. På den ene side får informanterne mulighed for at fremstå som tolerante - de elsker og søger mangfoldigheden. På den anden side indtager de en position, hvor deres behov, ønsker og ret kommer i første række. "Mangfoldige" steder og mennesker bliver vurderet på, hvad de kan gøre for mangfoldighedsturisten: underholde, stimulere, bevæge, transformere. Mangfoldigheden bliver brugt, både som krydderi og vitaminpille.

At dyrke integration i økologiske byhaver

I min afhandling analyserer jeg andre komplekse sammenhænge mellem deltagelse, inklusion og eksklusion. En økologisk byhaveforening i Nordvest søger at integrere og skabe social sammenhæng i lokalområdet gennem at anvise halvparten af haveloddene til beboere, som er født uden for Danmark. Haverne placeres, så en have tilhørende til et medlem født i Danmark bliver omringet af haver, som er tildelt medlemmer født uden for Danmark, og omvendt. Men denne kalkulerede, velmenende måde at integrere på er i praksis med til at forstærke kategoriseringen mellem danskere og udlændinge. Derudover har middelklassebeboere større adgang til haverne, både gennem besiddelse af ressourcer (adgang til information og medlemskabsomkostninger) og kulturelle praksisser (økologi, genbrug, nyt nordisk køkken, workshops om tomatdyrkning). Mens man gerne vil inkludere på tværs af etnisk og kulturel baggrund, er der mindre opmærksomhed om barrierer for deltagelse forbundet med forskelle i sociøkonomisk status.

Imidlertid viste mit feltarbejde, at havedyrkningen er en måde at skabe forbindelser på tværs af tid, rum og sociale relationer. Medlemmer med migrationsbaggrund bringer frø og viden om havearbejde fra forskellige lande, ofte fra barndommen eller familien. Planter bliver til vidner og ledsagere i processen om at etablere sig i København og i haverne. Mens integrationsprojektets logikker på nogle punkter virker kategoriserende og ekskluderende, udgør havearbejdet og planterne omdrejningspunktet for hverdagsrelationer i foreningen.

Byudvikling: dilemmaer og forhandlinger

Min forskning belyser, hvordan inklusion og eksklusion foregår i komplekst samspil mellem etnicitet, race, klasse, køn, alder, kulturelle og kropslige markører, i kraft af udelukkelsesprocesser, som ofte forbliver skjulte. Derudover peger mit arbejde på centrale dilemmaer, som er implicite i samskabelsen af den gode by og det gode byliv: spændingen mellem bevarelse og fornyelse; god og dårlig mangfoldighed; fællesskaber på tværs af forskellighed eller for ligesindede. Forskningen bidrager også med perspektiver på, hvordan vi som bor i byen, forholder os til hinanden og de rum, vi skaber sammen som deltagere, beboere eller "turister".